

Õigusvaldkonna ametid - Soome

Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid: [fi](#) on juba tõlgitud.

Sellel lehel antakse ülevaade õigusvaldkonna ametitest Soomes.

Õigusvaldkonna ametid - sissejuhatus

Soome õigusvaldkonna ametite hulka kuuluvad kohtutes töötavad kohtunikud, prokurörid, riiklikud kaitsjad, advokaadid, notarid ja täitevametnikud (kohtutäiturid).

Prokurörid

Korraldus

Vastavalt Soome põhiseadusele on **peaprokurör** kõrgeim prokurör, kes juhib prokuratuuri.

Prokuratuuril on kaheastmeline struktuur. See koosneb peaprokuratuurist, prokuratuuri keskasutusest ning 15 kohalikust prokuratuurist 50 teenindusbürooga. Soome prokuratuuris töötab 581 inimest, kellest 381 on prokurörid.

Kohalikke prokuratuure juhivad **piirkonna juhtivprokurörid**. Lisaks neile on juhtivprokuröride asetäitjad ja piirkonna prokurörid. Mõnedes prokuratuuri üksustes on nooremprokurörid, kes läbivad prokuröriülesannete täitmiseks vajalikku väljaõpet.

Kõik eelnimetatud on **üldprokurörid** ning on mõnede harvade eranditega pädevad esitama süüdistusi kõigis nende tööpiirkonnas toime pandud kuritegudes. Eriprokurörid, näiteks parlamendi ombudsman ja õiguskantsler, on pädevad esitama süüdistusi ainult teatud selgelt kindlaksmääratud juhtudel.

Roll ja ülesanded

Vastavalt seadusele on prokuröri ülesanne teha kriminaalasjas kindlaks kriminaalvastutus – viisil, mis tagab poolte õiguskindluse ja avaliku huvi. Prokurör peab täitma oma ülesandeid erapooletult, latusalt ja säästlikult.

Prokuratuur peab järgima kõigis tegevusvaldkondades ühiselt määratletud õigluse, pädevuse ja heaolu väärtusi.

Nimetus **riiklik süüdistaja** viitab prokuröri avaliku teenuse pakkuja rollile, erinevalt teistest kriminaalasja pooltest ei tegutse prokurör iseenda huvides, vaid ühiskonna nimel ja ühiskonna huve kaitses. Prokurör on **riigiametnik**, kelle ülesanne on tagada, et kuriteoga kaasneks **seadustes sätestatud nõuetekohane karistus**. Prokurörid on Soome kohtusüsteemi **sõltumatu** osa.

Enamiku kriminaalasjadega (aastas umbes 80 000) tegelevad kohalikud prokuratuuriüksused. Peaprokuratuur tegeleb peamiselt ühiskonnale tervikuna oluliste kriminaalasjadega – aastas mõnekümne asjaga.

Kuritegude uurimine – kohtueelne uurimine – on **politsei** ülesanne. Kui uurimine on lõpule viidud, edastatakse kogutud materjal prokurörile, kes hindab juhtumiga seotud süüdistusi. See tähendab, et prokurör hindab iga kahtlustatava isiku ja iga väidetava teo osas, kas kriminaalkuritegu on sooritatud ja kas süüdistuse esitamiseks on piisavalt tõendeid.

Süüdistus tuleb esitada, kui kahtlustatava vastu on olemas *prima facie* tõendid. Kui tõendeid ei ole piisavalt või kui on mõni muu põhjus, miks süüdistust ei saa esitada (näiteks aegumise tõttu), loobub prokurör süüdistuse esitamisest.

Õigusaktide andmebaasid

Lisateavet saate [peaprokuratuuri](#) ja [Soome Justiitsministeeriumi](#) veebisaitidelt.

Kohtunikud

Korraldus

Enamiku kohtuotsustest Soomes teevad kutselised kohtunikud. Piirkonnakohtutes on olemas ka rahvakohtunikud. Kohtunikud on sõltumatu kohtunikukonna liikmed. Nad on ametis ülemkohtus, apellatsioonikohtutes ja piirkonnakohtutes, kõrgemas halduskohtus ja halduskohtutes ning kindlustuskohtus, töökohtus ja turukohtus. Kohtunikud on riigiametnikud ja neid ei saa ametist tagandada. Kohtuniku ametisolekut ei saa peatada, v.a kohtuotsusega. Lisaks ei saa kohtuniku ilma tema nõusolekuta üle viia teisele ametikohale.

Riigiteenistujate seaduse 12. peatükk sisaldab kohtunike kui riigiteenistujate kohta eraldi õigusnorme. Seaduse kohaselt ei kohaldata kohtunike suhtes sätteid, mis käsitlevad teiste riigiteenistujate töölt eemalolekut, hoiatusi, töösuhte lõpetamist ja ajutist töölt eemaldamist. Riigiteenistujate seaduse kohaselt on kohtunik kohustatud end ametist taandama, kui ta on jõudnud seaduses ettenähtud pensioniikka (mis kohtunike puhul on 68 eluaastat) või kui ta muutub püsivalt töövõimetuks.

Roll ja ülesanded

Kohtunikud

Isikul, kes soovib saada kohtunikuks, peab olema **akadeemiline kraad õigusteaduses** ning ta peab olema läbinud **üheaastase väljaõppe** esimese astme kohtus. Tavaline tee kohtunikukutseni on töötada **referent-ametnikuna** (vanemsekretär) apellatsioonikohtus, millele järgneb ametissenimetamine piirkonnakohtu või apellatsioonikohtu kohtunikuna. Tulevikus saavad kandidaadid väljaõpet. Apellatsioonikohus kuulutab välja vabad ametikohad ning kohtunike valiku kogu hindab kandidaatide sobivust. Kohtunikud nimetab ametisse Vabariigi President.

Rahvakohtunikud

Piirkonnakohtutel on rahvakohtunikest liikmed, kes osalevad teatud juhtudel otsuse tegemisel. Peamiselt osalevad rahvakohtunikud **kriminaalasjade lahendamisel**, kuid nad võivad tegutseda ka **tsiviilasjade** või **üürivaidluste** lahendamisel. Piirkonnakohtus arutab kohtuasja üks kohtunik, kes on eesistuja, ning kolm rahvakohtuniku. Rahvakohtunikud on volitatud sõltumatutena ning vajadusel jõutakse otsusele hääletamise teel: otsus sõltub enamuse arvamusest. Kui kriminaalasjas otsuse tegemisel jagunevad hääled võrdselt, valitakse kohtualuse jaoks soodsam otsus; tsiviilasja puhul on otsustav hää eesistujal.

Kohalikud omavalitsuste volikogud nimetavad rahvakohtunikud ametisse nelja-aastaseks ametiajaks. Igal omavalitsusüksusel peab olema vähemalt kaks rahvakohtuniku, suurematel omavalitsustel on neid palju rohkem. Rahvakohtunikud peaksid esindama võimalikult täpselt omavalitsusüksuse vanuselist, soolist, keelelist ja kutsealast jaotust.

Rahvakohtunik peab olema **Soome kodanik**. Nooremaid kui 25-aastaseid ja vanemaid kui 63-aastaseid isikuid ei või rahvakohtunikuks nimetada. Rahvakohtunikuena ei tohi tegutseda kohtutes või karistusasutustes töötavad isikud, samuti prokuröri, advokaadi või politseiametnikuna tegutsevad isikud. Rahvakohtunik annab enne ametisseastumist kohtuniku vande või pühaliku töötuse.

Eesmärgiks on, et iga rahvakohtunik osaleks istungil umbes korra kuus või 12 korda aastas. Piirkonnakohtus maksab rahvakohtunikele istungitasu ja hüvitab saamatajäänud tulu.

Riiklikud kaitsjad

Korraldus

Riiklikud kaitsjad on juristid või advokaadid, kes töötavad riikliku õigusabi büroodes. Riiklikud kaitsjad on riigiteenistujad, kelle nimetab ametisse justiitsminister. Riikliku õigusabi büroosid haldab justiitsministeerium.

Riikliku kaitsja ametikohale sobivuse nõuded on õigusteaduse magistriraad (*oikeustieteen kandidaatti*) ja piisav töökogemus kaitsja või kohtunikuna. Paljudel riiklikel kaitsjatel on ka varukohtuniku aunimetus (õigusteaduse magister kohtu väljaõppega).

Riiklikud kaitsjad peavad esinema kohtus, nad on kohustatud järgima oma tegevuses advokaatide suhtes kehtivaid kutsealase käitumise reegleid. Selles osas võib Soome Advokatuuri kohaldada nende suhtes distsiplinaarvastutust. Üle poole Soome riiklikest kaitsjatest on advokatuuri liikmed. Riiklikud kaitsjad on neile määratud ülesannete täitmisel kõigist teistest osalistest sõltumatud.

Õigusvaldkonna ametite korraldus: juristid

Vandeadvokaadid/advokaadid

Ametinimetusi „*asianajaja*“ ja „*advokat*“ võivad kasutada ainult advokatuuri liikmed. **Advokatuuri** liikmeks pürgija **peab lisaks muudele nõuetele:**

- olema lõpetanud **õigusteaduse magistriõppe** (*LL.M.*), mis annab talle õiguse olla ametis kohtunikuna
- olema tuntud väärika inimesena
- omama mitmeaastast kogemust õigusvaldkonna ametis ja muudes õigusvaldkonna tegevustes
- sooritama edukalt õigusvaldkonna ameti põhielemente ja kutse-eetikat hõlmava erieksami
- olema sõltumatu ja iseseisev valitsuse ja kõigist muudest mõjudest peale oma kliendi
- omama hulka muid omadusi.

Advokaadi vastutus ja järelevalve tema kutsetegevuse üle

Karistuste ja hüvitamiskohustuse osas ei erine advokaadi vastutus põhimõtteliselt teiste kodanike vastutusest. Iga advokaat peab siiski sõlmima vastutuskindlustuse, et katta kõigest muust peale ettekavatsetud rikkumiste ja raske hooletuse tulenevaid kahjusid. Advokatuur on loonud hüvitisfondi katmaks advokaadi poolt toime pandud kuriteoga põhjustatud kahju.

Lisaks vastutab advokaat kutsealasel. Advokatuuri juhatus peab tagama, et advokaadid täidavad oma ülesandeid kooskõlas kutse-eetikaga. Kui nad seda ei tee, algatab advokatuur distsiplinaarmenetlust. Enamasti saab see menetlus alguse kirjalikust kaebusest. Advokatuuri otsustest teatatakse õiguskantslerile ning ta võib need edasi kaevata Helsingi Apellatsioonikohtusse.

Soome Advokatuur on avalik-õiguslik organisatsioon, mille tegevust reguleerib 1958. aasta advokaatide seadus. Nimetatud organisatsiooni eelkäija oli samanimeline registreeritud ühendus. Mõlema organisatsiooni liikmeteks on ja on alati olnud ainult juristid.

Advokatuuril on umbes 1850 liiget, kes on nimetatud „advokaatideks“ (soome keeles: *asianajaja*; rootsi keeles: *advokat*). Advokaadibüroodes töötab umbes 600 partnerit, kellest 120 on riiklikud õigusnõustajad. Õigusabibüroodes töötab ka üle 100 õigusnõustaja, kes ei ole advokatuuri liikmed.

Jurist, kes on advokatuurist distsiplinaarkaristuse tagajärjel välja arvatud, võib oma kutsealal teise ametinimetuse all edasi tegutseda, sellisel juhul tegutseb ta siiski ilma advokaadi kohustusteta ja väljaspool advokatuuri järelevalvet.

Advokaadina võib tegutseda Soome või mõne teise Euroopa Majanduspiirkonna riigi kodanik, kes on vähemalt 25-aastane, kui ta on teadaolevalt aus ning oma muude omaduste ja eluviisi poolest advokaadi elukutse jaoks sobiv. Ta peab olema täitnud Soomes kohtunikuameti jaoks sätestatud akadeemilised nõuded, omandanud advokaadina tegutsemiseks vajalikud oskused ning omama töökogemust advokaadi ülesannete täitmisel. Ta ei tohi olla pankrotis ning peab olema teovõimeline.

Vastavalt Soome poolt võetud rahvusvahelistele kohustustele võib advokaadina tegutseda isik, kelle puhul ei ole täidetud Soomes ettenähtud akadeemilised ega töökogemuse nõuded, kuid kellel on mõne Euroopa Majanduspiirkonna riigi advokaadi kutse kvalifikatsioon. Sellistel juhtudel peab kandidaat advokatuuri korraldatud eksamil tõendama, et tal on piisavad teadmised Soome õigusaktidest ning õigusvaldkonnas tegutsemisest Soomes.

Lisaks võib ilma eksamita tegutseda advokaadina isiku, kellel on mõne Euroopa Liidu liikmesriigi advokaadi kutse kvalifikatsioon. Eksamita advokaadina tegutsemise lubamise tingimuseks on, et kandidaat oleks vähemalt kolm aastat olnud registreeritud advokatuuri hallatavas advokaatide registris oma koduliikmesriigi ametinimetuse all ja kvalifitseerituna teises liikmesriigis advokaadina tegutsema (ELi register). Lisaks sellele peab asjaomane isik tõendama regulaarset advokaadina tegutsemist Soomes vähemalt kõnealuse perioodi vältel.

Õigusvaldkonna andmebaasid

Lisateavet saate [Soome Advokatuuri](#) veebisaidilt.

Õigusnõustajad

Soomes võib õigusosalast nõu ja abi anda peaaegu igaüks, seda isegi kutsealaselt. Väga vähesed kõnealustest nõustajatest on siiski õigusteaduse magistrakraadita.

Advokatuuri mittekuuluvad praktiseerivad juristid ei pruugi vastata advokaadile esitatavatele nõuetele või eelistavad võib-olla mitte võtta selle ametiga kaasnevaid kohustusi. Näiteks ei vasta nõuetele juristid, kes on lõpetanud hiljuti ülikooli või juristid, kes on äsja alustanud praktiseerimist või tulnud üle teistest õigusvaldkondadest, samuti mitte osaajaga töötavad juristid.

Notarid

Notarite tööd Soomes reguleerib seadus. Notarid töötavad kohalikes registribüroodes ja tööpiirkondade büroodes. Notari ametisse sobivuse nõue on õigusteaduse magistrakraad (*oikeustieteen kandidaatti*).

Vaatamata paljudele sarnasustele on riiklike notarite ülesanded Soomes teiste Euroopa riikide ja Ameerika Ühendriikide notarite ülesannetest väga erinevad. Soomes on notar alati riigiametnik. Notarid ei ole siiski täiskohaga notarid – enamik notari ülesandeid täitvatest ametnikest on piirkonna registritöötajad kohalikes registribüroodes. Tulenevalt lepingu vormi vabadusest tsiviilõiguslikes suhetes ei ole notari kinnitus Soomes lepingute kehtivuse eelduseks. Ainuke notariaalset kinnitamist vajav tsiviilõiguslik leping Soomes on kinnisvara üleandmine.

Notarid tegelevad muu hulgas allkirjade ning tunnistuste koopiade notariaalse kinnitamise ning elulookirjelduste õigsuse kinnitamisega. Notarid võivad tõestada ka niinimetatud *apostille*-tunnistusi, mis kinnitavad, et antud dokumendi allkirjastajal on märgitud ametikoht ja et ta on volitatud dokumenti üle andma.

Muud õigusvaldkonna ametid

Täitevasutused

Korraldus

Täitetoiminguid teostavad kohalikud kohtutäiturid: st piirkonna kohtutäiturid, maapiirkondade politseijuhid ning Ahvenamaa lääni kohtutäitur. Kõnealuseid ametnikke abistavad asekohtutäiturid, kes teostavad praktikas enamikku üksikuid täitetoiminguid. Kohtutäiturite büroodes on ka bürootöötajad. Täiturid on riigiametnikud.

Täitevteenistuse üldise halduse, kontrolli ja järelevalvega tegeleb justiitsministeerium. Täituritega seotud kontrolli- ja järelevalvefunktsioone täidavad ka kohtuhalduse juhid läänides. Näiteks tegelevad nad täiturite tegevuse peale esitatud kaebustega. Justiitsministeeriumil ega kohtuhalduse juhtidel ei ole siiski volitusi üksikute täite- või muude meetmete tühistamiseks või muutmiseks.

Soomes on täitmine enamasti seotud võlgade sissenõudmisega ning seega tihedalt seotud kohtumenetlusega. Menetluses uuritakse võlausaldaja nõude kehtivust ning pannakse võlgnikule maksekohustus. Kui otsust vabatahtlikult ei täideta, viiakse see täide kohustuslikus korras täitmise teel. Mõned tasumata maksed, näiteks maksud või teatud kindlustuspreemiad, võib pöörata täitmisele isegi ilma kohtuotsuseta.

Täiturid kaitsevad nii võlausaldajate kui võlgnike huve. Eesmärk on, et pärast sissenõuet käsitleva kirja saatmist makstakse võlg vabatahtlikult. Kui võlga vabatahtlikult ei maksta, hakatakse seda kinni pidama töötasust, pensionist või äritulust või arestitakse varad. Arestitud varasid võib müüa kohtutäituri korraldatud enampakkumisel.

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 30/06/2019